

Co bychom měli vědět o Polsku:

Všeobecné informace:

- Polsko se dělí na 16 vojvodství (něco jako naše kraje)
- Univerzální předvolba do Polska je +48 (i když každé vojvodství má svoji předvolbu, s touto se dovoláte všude)
- Pomocným úředním jazykem kromě polštiny je také němčina. Pokud najdete někoho z mladší generace, bezpochyby se v klidu domluvíte anglicky.
- Sousedící státy – Německo, Česko, Slovensko, Ukrajina, Bělorusko, Litva a Kaliningradská oblast, která je exkláva Ruské federace.
- Ze severu má Polsko přístup k Baltskému moři se 770 km pobřeží.
- Povrch je převážně rovinatý, hory tvoří většinu jižní hranice.
- Současné Polsko je s 38 miliony obyvatel osmý nejlidnatější stát Evropy.
- Hlavním městem je Varšava, do raného novověku jím byl Krakov.
- Polsko je zemědělský stát. Orná půda představuje skoro 1/2 plochy státu, louky a pastviny 13 % a lesy 30 %.

Trocha stručné historie

- První zprávy o Polsku pocházejí z roku 962 – 963 n.l. a týkají se knížete Měška I., který je prvním historicky doloženým vládcem polského státu.
- Piastovci vládli v Polsku až do roku 1370, často ve sporech s českými Přemyslovci.
- Roku 1385 bylo smlouvou v Krevě dohodnuto spojení polského království s litevským velkoknížectvím. Na polský trůn usedli litevští velkovévodové z rodu Jagellonců.
- K velkému rozkvětu polsko-litevského dvojstátí došlo v 16. století. To provázelo oslabování moci panovníka a velký růst vlivu početné šlechty.
- V polovině 17. století Polskem otřásl Chmelnického povstání na Ukrajině a následné války s Osmanskou říší, Švédskem, Ruskem a nájezdy krymských Tatarů.
- Posilování šlechty a vnitřní rozbroje během 17. století oslabily zemi, kterou si Rusko, Prusko a Rakousko v trojím dělení rozdělily na základě vzájemné dohody.
- Polsko opět získalo skutečnou suverenitu až v roce 1918
- Během druhé světové války bylo Polsko okupováno Německem a Sovětským svazem a jeho území se stalo hlavním dějištěm holocaustu. Odhaduje se, že během německé okupace Polska zahynulo přes 5 milionů etnických Poláků a polských Židů.
- Mezi proslulé polské vědce patří zejména Mikuláš Koperník (astronom) a Marie Curie-Skłodowska (laureátka Nobelovy ceny za fyziku a chemii).

Současnost

- V roce 1999 se země stala členem Severoatlantické aliance (NATO) a je jednou z 10 zemí přistoupivších k Evropské unii v květnu 2004.
- V roce 2005 se stal premiérem Jarosław Kaczyński a prezidentem jeho dvojčce Lech Kaczyński.
- Prezidentem je kandidát Práva a spravedlnosti Andrzej Duda.

Wroclaw

- Český Vratislav, je hlavním městem Dolního Sliezska, které je často hrdě přezdíváné >>polské Benátky<<. Je čtvrtým největším polským městem, ležícím na 10 ostrovech, navzájem propojených téměř stovkou mostů, klenoucích se nad řekou Odrou. Se svým bezpochyby malebným historickým jádrem je město zařazeno na seznam světového dědictví UNESCO.
- Srdce města tvoří Rynek, velké náměstí, které je jedním z největších středověkých náměstí v Evropě. Honosí se barevnými, převážně barokními, ale i rokokovými a renesančními stavbami. První, co však návštěvníkovi padne do oka je gotická středověká radnice, která vévodí náměstí. Tvoří ji dvě protilehlé části, renesanční věž a nejstarší restaurace v Evropě, Piwnica Świdnicka, přestavěná naposledy v roce 1519. Pivo zde prý popíjel i Chopin, Goethe či Chaplin.
- Kousek od Rynku se pak nachází Aula Leopoldina, hlavní budova Vratislavské univerzity, skvost baroka. Zakladatelem univerzity byl císař Leopold I.
- Nejstarší částí města je ostrov Tumsky, je plný vzácných památek a uprostřed je malý, nenápadný hotel, který byl údajně postaven u příležitosti návštěvy papeže Jana Pavla II. V sousedství je botanická zahrada.
- Nenechte si ujít vyhlídku na město z věže katedrály Svatého Jana Křtitele. Projděte se po ostrovech mimo centrum města. Úžasným místem je Raclavické panoráma, obraz z 19. století o délce 114 metrů a šířce 15 metrů připomínající atmosféru bitvy o Raclavice.
- Zkusit můžete i návštěvu Židovské čtvrti, které dominují hned dvě synagogy a židovský hřbitov. Za trochu námahy a pár kilometrů navíc jistě stojí i prozkoumání velkolepé modernistické Lidové haly. V případě hezkého počasí je možné zkusit některou z poklidných plaveb lodí mezi vratislavskými ostrovy.
- V době adventního klidu se i ve Wroclawi pořádají trhy tak neodmyslitelně dnes spjaté s vánoční atmosférou. Na trzích najdete široký výběr z typicky vánočních

dárků, stejně jako krajové speciality místní kuchyně. Především pak na všechny způsoby připravovaný sýr, zapiekanki či svažené víno. Trhy najdete ve skutečném středověkém centru města. Nádherná výzdoba pak dokonale dokresluje ducha tohoto krásného města.

Nakupování

- Je možné platit EU, ale lepší bude využít místní měnu. 1 Zloty je v přepočtu na koruny asi 6 - 7Kč. Poláci stále používají menší měnu (něco jako naše bývalé haléře), kterým říkají groš. 1 Zloty = 100 grošů
- Nejčastěji nakupovaným suvenýrem v Polsku jsou stříbrné a jantarové šperky, broušené sklo ze Slezska, ručně vyšívané ubrusy, místní porcelán a keramika. V horských oblastech se velké oblibě těší ručně pletené svetry a kožené pantofle. Velmi oblíbená je u turistů také prvotřídní polská vodka.
- Karamely - pokud navštívíte Polsko, bez všeznámých Krówek se vrátit domů nemůžete. Krówki se vyrábějí v desítkách různých příchutí. Doporučuji experimentovat a nejlépe si od každé příchutě nějakou koupit. Nenechte se odstrašit, i makové či sezamové karamely chutnají výborně.
- Všechny tyto výrobky nakoupíte nejlevněji přímo u výrobce na tržišti. Ve větších městech již vyrostly velké obchodní střediska a supermarkety, kde najdete vše pod jednou střechou a za přijatelné ceny. Prodejny ve větších městech přijímají platby v hotovosti i platby kreditními kartami.

Stravování

- Polská kuchyně je velmi specifická a rozmanitá. Mezi její základní suroviny patří maso (hlavně vepřové), ryby, zelenina (především brambory, kysané zelí a červená řepa), houby, vejce, mléko a mléčné výrobky. Pro polskou kuchyni jsou tradičními pokrmy různé husté polévky, omáčky, maso, zvěřina, knedlíky a pirohy.
- Co stojí za ochutnání:
- **1. Vydatné polévky:**
- Barszcz - vývar z masa a červené řepy
- Flaki - dršťková polévka

- Chłodnik - studená polévka z mléka a smetany s červenou řepou a další zeleninou
- Krupnik - kroupová polévka s masem
- Źurek - hustá polévka s klobásou, houbami a vejcem
- **2. Tradiční hlavní jídla polské kuchyně:**
- Bigos - hustá směs kysaného zelí, masa, špeku, hub a klobásy, která se připravuje několik dní
- Dzik - pečený divočák
- Galonka - vepřové koleno s kysaným zelím a křenem
- Golabki - směs mletého hovězího s rýží v zelném listu
- Kotlet schabowy - vepřový řízek podávaný s bramborovou kaší a zelím
- Pierogi - vařené či smažené taštičky z nekynutého těsta plněné různými náplněmi (maso, zelí, houby, brambory, tvaroh) sypané smaženou cibulkou a polité omastkem
- Placki ziemniaczane - bramborové placky podávané se zakysanou smetanou
- Zapékanka - oblíbené polské jídlo z rychlého občerstvení, pečivo zapečené s uzeninou, sýrem a houbami
- **3. Sladké polské dezerty:**
- Faworki - sladké drobné pečivo sypané cukrem
- Galaretka - dezert v podobě ovocného želé se smetanou či čerstvým ovocem
- Krówki - slavné měkké polské karamelky
- Makowiec - makový závin
- Paczki - smažené plněné koblihy
- Sernik - tvarohový dezert

- **4. Polský alkohol:** Nejoblíbenějším polským alkoholickým nápojem je vodka Žubrówka, do níž se vkládá stéblo traviny, které dodává vodce specifickou chuť. Velmi chutné a kvalitní je polské pivo. V polských restauracích narazíte také na netradiční kombinaci piva s ovocným džusem, skořicí nebo medem. Z medu se vyrábí i další populární polský alkohol - zdejší medovina je opravdu výtečná.

Polský jazyk

- V Polsku je možné domluvit se anglicky a německy
- Nemusíte se bát, sice je to většinou tak, že vy jim rozumíte a oni vám ne, ale rukama a nohama se vždy domluvíte 😊
- Přesto pár základních slovíček 😊

Dobrý den! - Dzień dobry!

Jak se máš? - Jak się masz?

Jak se jmenuješ? - Jak się nazywasz?

Jmenuji se ____ . - Nazywam się ____ .

Odkud jsi? - Skąd pochodzisz

Jsem z ____ . - Pochodzę z ____ .

Ano - Tak

Ne - Nie

Prosím - Proszę

Děkuji - .Dziękuję.

Předškolní vzdělávání

Formy péče o předškolní děti

Předškolní výchova je považována za první stupeň vzdělávacího systému. Je určena dětem od 3 do 6 let věku, je dvojího typu, tedy vlastní předškolní zařízení a předškolní třídy při základních školách.

Předškolní třída (dále PT)

Děti mají právo na jeden rok předškolní výchovy. Výchova šestiletých dětí spočívá v podněcování jejich celkového rozvoje a v přípravě základních čtenářských a matematických dovedností. V Polsku je přítomnost a nutnost absolvování tzv. nultého ročníku, který zahrnuje body potřebné k přípravě na následný stupeň vzdělání. K prodloužení délky povinného vzdělávání přistoupilo Polsko od roku 2004 zavedením „nultého ročníku“ který jsou šestileté děti povinny absolvovat jako přípravu na primární vzdělávání buď v mateřské škole (przedszkole), nebo v PT připojené k primární škole. Věk zahájení povinné školní docházky se tak vyrovnal s Českou republikou. Akcent na vzdělávání šestiletých dětí je důsledkem snahy o vyrovnání vzdělávacích příležitostí snížením sociálního faktoru na školní úspěšnost žáků. Toto opatření je logické vzhledem k poznání, že mateřské školy přispívají ke zvyšování sociálního a kulturního rozvoje dětí a vytvářejí základní předpoklady pro jejich další vzdělávání, a je reakcí na vývoj polského preprimárního školství na začátku 90. let. Neboť dle výzkumů se zjistilo, že děti, které nenavštěvovaly mateřskou školu, dosahovaly později během povinné školní docházky horších výsledků, a to mělo další negativní dopady na jejich navazující vzdělávání.

Mateřská škola

Je předškolní zařízení, která pečuje o děti, jejichž rodiče jsou v zaměstnání. Žáci se dělí do skupin, které tvoří děti stejného věku. Nejčastěji je mateřská škola rozdělena na čtyři oddíly (3- 4 leté děti, 5-6 leté děti). Dále můžeme děti rozdělit s ohledem na jejich nadání, talent, zájmy nebo také postižení. Základem předškolní výchovy je podporovat a stimulovat rozvoj dítěte tak, aby byly brány v úvahu možnosti a potřeby každého dítěte. Základní cíle a úkoly učitele vymezuje Základní vzdělávací program pro předškolní výchovu v mateřských a předškolních odděleních primárních škol, který je tvořen ministrem národního školství.

Učitelky mateřských škol mají společné vzdělání s učitelkami určenými pro 1. -3. třídu prvního stupně ZŠ (obor- edukacyjzedszkolna i wczesnoszkolna)

Alternativní mateřské školy

V Polsku je v současné době málo školek, do školek dochází jen 54 % čtyřletých dětí a 64 % pětiletých dětí, proto vláda podporuje zřizování soukromých školek, často alternativních. I přesto jsou alternativní mateřské školky málo zastoupeny. Pokud ano, pak se jedná většinou o Montessori mateřské školy, Waldorfské mateřské školy a církevní mateřské školy.

